

(060480)

FUZÛLÎ

(1483-1556)

060472

PROF. DR.
ÖMÜR CEYLAN*

01 Haziran 2022

MADDE YAYIMLANDIKTAN
SONRA GELEN DOKÜMAN

* İzmir Katip Çelebi Üniversitesi, omur.ceylan@lkcü.edu.tr

1. Hayatı

Tamamen özgün ve şahsî şiir dili ile yalnız yaşadığı dönemin değil, tüm zamanların en büyük Türkçe şairlerinden biri olarak kabul edilen Mehmed Fuzûlî, yaygın kabule göre 1483 yılında doğmuş; bütün ömrünü Hille, Necef, Kerbela, Bağdat bölgesinde geçirmiştir. Hille müftüsü olduğu rivayet edilen babasının adı Süleyman'dır. Klasik çağlardaki yaygın eğilim gereği babasının gözetiminde başladığı eğitim hayatını Rahmetullah adlı bir başka hocanın dersleriyle sürdürdüğü tahmin edilmekle beraber, eğitimine nerede ve hangi şartlarda devam ettiğine dair kesin bir bilgi yoktur. Ciddi bir eğitim sürecinden geçtiği ve dinî ilimlerden felsefeye, temel bilimlerden hendeseye kadar farklı pek çok alanda birikim sahibi olduğu ise kendi ifadeleriyle sabittir.

Türkmenlerin Bayat boyuna mensup olan Fuzûlî, Türkçenin yanı sıra Arapça ve Farsçayı da bilmektedir. Tabii bir biçimde yaşadığı Irak Türkmen coğrafyasının kültürel, dilsel ve mistik zenginliğini bütün boyutlarıyla eserlerine yansıtır. Akkoyunlu, Safevî ve Osmanlı yönetimlerini gören Bağdat'ta her üç hanedanın da mensup veya yöneticilerine kasideler sunan şair, özellikle mektuplarından anlaşıldığı kadarıyla pek de rahat bir hayat sürememiştir.

Himaye ve refah arayışına Akkoyunlu Elvend Bey için yazdığı kasideyle başlayan Fuzulî, rivayete göre bölgenin etkin siyasi figürü Muşşai Emir Ali bin Muhsin'e de Arapça bir kaside sunmayı ihmal etmemiştir. Akkoyunlu ve Muşşat nüfuzuna büyük ölçüde son veren Safevî fethi üzerine bu kez de Safevî Bağdat Valisi İbrahim Han Musullu'ya terci-i bent ve kasideler takdim eden şair, İbrahim Han vefat ettikten sonra 1527'de Necef'e dönmüştür. Fuzulî'nin Bağdat'a Osmanlı yönetimi gelene dek, orada Hz. Ali türbesinde türbedarlık yaptığı sanılmaktadır. Kanunî'nin Bağdat fethini;

"Geldi burc-ı evliyâya pâdişâh-ı nâmdâr"

dizesiyle allıkşlayan Fuzulî, Kanunî'ye sunduğu beş kasidesinin yanı sıra Sadrazam Pargalı İbrahim Paşa, Kazasker Abdülkadir Çelebi ve Nişancı Celalzade Mustafa Çelebi gibi önemli isimlere de kasideler sunmasına karşın umduğunu bulamamış, yaşadığı hayal kırıklığını Nişancı Celalzade Mustafa Çelebi'ye gönderdiği şaheser mektubuyla (Şikâyetnâme)

210-223

Cumhuriyetin 100. Yılında 100 Türk Büyüğü : Sanatçılar,
haz. Vahit Türk, c. II, Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2022.
İSAM DN. 294749.